

Nr 280.

Av herr Lundqvist m. fl., om *avveckling av försvarets fabriksstyrelse.*

I ett uttalande i årets statsverksproposition under fjärde huvudtiteln meddelar departementschefen att han har för avsikt att framlägga förslag rörande omorganisation och effektivisering av den centrala försvarsförvaltningen, bland annat innebärande krigsmaterielverkets avskaffande.

Om krigsmaterielverket försvinner synes goda förutsättningar skapas även för ett avskaffande av försvarets fabriksstyrelse, vars uppgifter rimligen därefter bör övertagas av vederbörande försvarsgrensförvaltningar.

Här förtjänas erinras om att fabriksstyrelsen tillkom som en följd av att en stark effektivisering blev nödvändig beträffande verksamheten vid vissa försvaret tillhörande fabriker och verkstäder i samband med att vårt land efter det senaste världskrigets utbrott nödgades förstärka sin beredskap. Redan år 1940 inrättades provisoriskt försvarsväsendets verkstadsnämnd, och år 1943 omvandlades denna till ett permanent ämbetsverk, försvarets fabriksstyrelse.

Det rationaliseringsarbete, som påbörjades av verkstadsnämnden och sedermera fullföljts av fabriksstyrelsen, har obestriddligen varit framgångsrikt och lett till påtagliga förbättringar i olika avseenden. Driften vid de olika företagsenheterna torde numera ske enligt fullt affärsmässiga principer.

Å andra sidan måste konstateras, att fabriksstyrelsen utgör en förhållandevis dyrbar förvaltningsorganisation. Ämbetsverkets administrationskostnader under budgetåret 1952/53 uppgick sålunda till cirka 2 500 000 kronor. Vidare torde vara obestriddligt, att fabriksstyrelsens inrättande medfört en i vissa fall betydande omgång i förvaltningsförfarandet. Den frågan uppställer sig därför, huruvida fabriksstyrelsen såsom centralt ledningsorgan för den statliga fabriksdriften inom försvaret längre kan anses nödvändig för en rationell drift, eller om icke en mindre kostnadskrävande och komplicerad organisationsform är tänkbar.

Härvid förtjänar följande beaktas. Vid storkrigets utbrott var försvarsgrensförvaltningarna av lätt förklarliga skäl icke organiserade på sådant sätt, att de nöjaktigt kunde bemästra alla då uppkommande administrativa problem. Icke minst gjorde sig bristen på ekonomisk och teknisk sakkunskap märkbar. Läget härutinnan synes emellertid under senare år ha radikalt förändrats. Här må erinras om att samtliga försvarsgrensförvaltningar numera är utrustade med särskilda verkstadsbyråer med tekniska experter av hög kompetens. Samtidigt har skett en omläggning av driften

vid de försvarsgrensförvaltningarna alltjämt underställda verkstäderna enligt fullt affärsmässiga och inom privatindustrien allmänt tillämpade principer.

Någon principiell skillnad i vad avser själva affärsdriften kan således icke längre sägas förefinnas mellan fabriksverket å ena sidan och försvarets övriga verkstäder å den andra.

Några mer väsentliga olikheter beträffande verksamhetens själva inriktning torde ej heller föreligga mellan de i fabriksverket ingående företagen och försvarets verkstäder i övrigt. Detta innebär i sin tur dels ytterligare stöd för åsikten att respektive försvarsgrensförvaltningar numera är väl skickade att övertaga överinseendet jämväl över de förra företagen, dels att den gräns som i samband med inrättandet av fabriksstyrelsen drogs mellan dennas verksamhetsområde och övriga försvarets verkstäder i icke ringa mån kommit att framstå såsom konstlad.

Ej heller omsättningens storlek vid de företag som sorterar under fabriksstyrelsen synes motivera fortsatt existens av detta centrala ämbetsverk. Uppenbart är i vart fall att den andel av landets samlade produktionskapacitet på krigsmaterielframställningens område som fabriksverket representerar är jämförelsevis ringa.

Med hänsyn till den i olika sammanhang uttalade betydelsen av att största sparsamhet i dagens läge iakttages inom den statliga förvaltningen, något som icke minst understrukits av försvarsministern under fjärde huvudtiteln, torde det vara väl motiverat att riksdagen snarast får taga ställning till möjligheten att avveckla även försvarets fabriksstyrelse, vilken, såsom ovan framhållits, tillkommit på grund av speciella förhållanden under det senaste världskriget.

Vid en utredning av denna fråga torde det ligga närmast till hands att undersöka möjligheterna att till de olika försvarsgrenarnas förvaltning överföra de i försvarets fabriksverk ingående företagen.

Med stöd av vad här anförts hemställas,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning beträffande avveckling av försvarets fabriksstyrelse och därav föranledda organisatoriska frågor.

Stockholm den 27 januari 1954.

R. Lundqvist.

Erik Arrhen.

Tage Magnusson.

Tor Björnberg.